

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'NALISHLARI	12
Xudoyberdiyev Ulug'bek Axmad o'g'li	
O'ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH	16
Shermuxeimedov Akmal Komiljonovich	
РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА	21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи	
ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO'QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQUISH	27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	32
Azlarova Aziza Axrorovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	41
M.O. Yo'ldoshova	
NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH	45
Anvar Deberdiyev	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI QISQARTIRISH YO'LLARI	49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG'BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIIY IMKONIYATLAR	55
Ishimova Mohinur Absalomovna	
UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORII ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	61
Zakirova Gulnoza Quدراتovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna	
TIBBIYOT TASHKIOTLARIDA NOMOLIVAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich	
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI	73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	79
Yuldashev Akmal Kiyomovich	
TOG'-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH	83
Abirova Nargizabonu	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIIY RIVOJLANISHI	88
Turayev Abduvohid Kuldashevich	

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	93
Artiqova O'g'iljon Zafar qizi	
O'ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	101
Rustamov Zafar	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI	107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.	
XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI	121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna	
TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	127
Melibayev Sodir Adilovich	
TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA'MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O'RNI	135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN	140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov	
VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI	147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich	
O'ZBEKISTON QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI.....	152
Shamsiddinov Ne'matjon Ashurali o'g'li	
ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	157
To'ychiyeva Dilnoza Farxod qizi	
ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI	162
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O'ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	166
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA'SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	175
Bo'taev O'tkir Eshboevich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	181
Umarova Malika Nematjanovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	187
Рахмонов Джамшид Одил угли	

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА.....	194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна	
BANK XIZMATLARI KO'RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH.....	200
Avazbek Jo'rayev	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
ASALARICHILIK XO'JALIKLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich	
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ.....	215
Абдулаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI.....	228
Mohichexra Melikovna Mo'minova	
INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI	233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna	
TA'LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO'LLASHNING NAZARIY ASOSLARI	239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna	
MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI	245
Boynazarov Ulug'bek Egamberdiyevich	
HUDUDLARNING TURISTIK SALOHİYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	250
Daminov Mirvoxid Isroilovich	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO'RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL	255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATION SAMARADORLIKKA TA'SIRI	264
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ.....	271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович	
SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI	276
Namozov Shahzod Maxmud o'g'li	
INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES.....	282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna	
COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN	290
Shokhrukh Ziyavaddinov	
О'ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIVAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI	299
Norqulov Mirsaid To'lqin o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI	306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi	

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O'RNI: XORIJ TAJRIBASI	317
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO'LOV QOBILIYATINI TA'MINLASHNING INNOVATSION MEKANIZMLARI.....	334
Adilova Zohida Ikromjonovna	
MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	339
Umurzakov Dilshodbek Hakimovich	
ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ	345
Хамидов Далер Дилшодович	
ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG'IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA.....	351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN'S E-COMMERCE	356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod	
IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES.....	362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna	
XORIJIY OLIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek	
SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	374
Islomov Bobur Bahodir o'g'li	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH	380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	385
Sobitova Ra'no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o'g'li	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS	388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH.....	394
Kalanova Moxigul Baxritdinova	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o'g'li	
BALIQCILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI	406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich	

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQUINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIIY MODELLARI	416
Xasanov Komil Mutalibjanovich	
TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL	421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES	426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich	
KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	432
Suyarov Shaxzod Salim o'g'li	
XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O'ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG'LARNING SAMARADORLIGI	438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi	
NAVOIIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH.....	442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI.....	448
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI	452
Zaripova Sayohat Zafarovna	
IQLIM O'ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA'SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	457
Ozodxon Mahmudovna Qo'ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o'g'li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi	
WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES.....	462
Mamatova Sevara Ilhom kizi	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	470
Toshpulatov Davron Akromovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA'SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI	482
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
NAVOIIY VILOYATI QIZILQUM CHO'LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich	
BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O'ZBEKISTON MISOLIDA	493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi	
AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG'ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA "MACHINE LEARNING" DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH ("IPAK YO'LI" AITB MISOLIDA).....	499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o'g'li	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO'NIKMALAR OMILINING ROLI.....	506
Eshbo'riev Umarbek Rashidovich	
KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH YO'LLARI.....	518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich	

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO'LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI.....	522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o'g'li	
MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO'NALISHLARI.....	527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEKANIZMLARI	532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich	
BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI	536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi	
РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ	542
Алиева Сусанна Сейрановна	
ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машхура Тоирхоновна	
KREDIT RESURSLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIVAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTIONAL ROLI	554
G'aniyev Sanjar Poziljon o'g'li	
SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH INVESTITSİYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH	561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH.....	568
Irisqulova Munisa Akmal qizi	
AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	573
Doliyev Samandar Toirovich	
MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSİYALASH USULLARI.....	579
Sapayev Azamat Rustamovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O'RNI	583
Rustamova Nodira	
GAVKUSHON ANSAMBLI MISOLIDA BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG'IM SALOHİYATI.....	587
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
ОПРЕДЕЛЕНИЕ МНОЖЕСТВЕННОГО КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННОГО АНАЛИЗА С ПОМОЩЬЮ ПРИКЛАДНЫХ ПРОГРАММ	594
Ганиева Зулфия Самиевна	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY AHAMIYATI	600
G'aniyev M., Vannobova Gulhayo Tolibjon qizi	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI ABDULAZIZXON VA ULUG'BEK MADRASALARINING TURISTIK SIG'IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH	604
Ro'ziqulova Feruza Qurbon qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIVAVIY RAG'BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	612
Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o'g'li	
O'ZBEKISTONDA NOSTANDART BANDLIK ASOSIDA KICHIK BIZNES RIVOJINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI.....	621
Fayzullayev Nurulla Baxromovich	
O'ZBEKISTONNING QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARIGA O'TISHI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR.....	627
Ro'ziyeva Dilobar Isomjonovna, Jo'ramurodova Feruza Mardon qizi	

XARAJATLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI VA USULLARI	633
Toshimov Azizbek Hakimovich	
ГЛОБАЛЬНАЯ КОНКУРЕНЦИЯ МОДЕЛЕЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ПРОМЫШЛЕННУЮ ПОЛИТИКУ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН	636
Рахматов Феруз Касымович, Садикова Дилафруз Ражабовна, Рахматов Фирдавс Феруз угли	
NODIR DEVONBEGI XONAQOHIDA TURISTIK SIG'IMNI BAHOLASH: FIZIK VA HAQIQIY SIG'IM TAHLILI	647
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li	
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASIDA IJTIMOY HIMOYA TIZIMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	654
Zoya Xalekeyeva, Jamgirbaeva Nilufar Dauilbay qizi	
O'ZBEKISTON SUVEREN XALQARO OBLIGATSIYALARINING NISBATAN PAST FOIZ STAVKADA JOYLASHTIRILISHI: INVESTORLAR ISHONCHI VA MAKROIQTISODIY BARQARORLIK IFODASI	662
Toyirov Yunus Alamovich, Nazarov Qilich Xolmuradovich	
РОЛЬ КРИТИЧЕСКОГО ЧТЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ МАРКЕТИНГОВОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ	668
Усманова Зумрад Исламовна	
ДИЛЕММА ПЛАТОНА И ПОППЕРА: ИНТУИЦИЯ КАК АБСОЛЮТНАЯ РАЦИОНАЛЬНОСТЬ	673
Мулладжанова Хосият Яздонова	
IQTISODIY TARAQQIYOTGA ERISHISHDA ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KECHA, BUGUN VA ISTIQBOL	678
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich	
MILLIY VALYUTA KURSI DINAMIKASINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	684
Kurbanov Feruz Pirnazarovich, Xudaybergenov Yusufboy Murodovich	
QURILISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK	690
B.K.Abdusamatov, F.Ablakulov	
NNTLARNING IJTIMOY AHAMIYATGA MOLIK LOYIHALARINI DAVLAT GRANTI SHAKLIDA MOLIYALASHTIRISHDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING RAQAMLI MEKANIZMLARI	695
Xasanov Jahongir Botir o'g'li	
TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA BAZEL III STANDARTLARINING O'RNI VA AHAMIYATI	701
Absamatov Anvar Ergashevich	
B-READY XALQARO MEZONI: KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI	706
Matniyozova Dilrabo Abdug'aprovna	
O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR SOHASINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	711
D.A. Togayeva	
ORGANIK QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI SERTIFIKATLASH TIZIMI: YEVROPA ITTIFOQI TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON EKSPORT SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	715
Dexkanova Shodiyona Kaxramon qizi, Axmedov Eldor Toyirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MAKROIQTISODIY KO'RSATKICHLAR BARQARORLIGINI TA'MINLASH MEZONLARI	720
Kantureeva Asem Jambil qizi, Xudoyqulov Xurshid Xurramovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING TARKIBIY O'ZGARISHLARINI INSON KAPITALI ORQALI RAG'BATLANTIRISH MEKANIZMLARI	727
Xudayberganova Nazokat Shonazarovna, Masharipova Xosiyat Matrasulovna	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ГИДРОЭНЕРГЕТИКИ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	733
Габбарова Ильмира Володиевна	

AUDITORLIK XULOSASI HAMDA AXBOROT TAQDIMOTI SIFATINI INTEGRATSIYALASH AHAMIYATI VA YO'LLARI.....	738
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
INTEGRATION OF TRADE MARKETING AND E-COMMERCE: COMBINING ONLINE AND OFFLINE SALES CHANNELS.....	744
Mamatkulova Shoirra Jalolovna	
RAQAMLI TURIZM INFRATUZILMASINI BAHOLASHDA INTEGRATSION INDIKATORLAR TIZIMINI SHAKLLANTIRISH	750
Raximov Abror Zafarovich	
THE ECONOMIC SIGNIFICANCE OF DEVELOPING PILGRIMAGE TOURISM IN UZBEKISTAN	754
Rajapova Gulnoza Maxmudovna	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЁГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА	759
Ахмедова Газиза Азим кизи	
THE IMPORTANCE OF DIGITALIZATION METHODS AND SUSTAINABILITY IN PROVIDING PRODUCTS AND SERVICES TO CUSTOMERS	763
Umarova Nargiza Mirakabarovna	
NOMINAL ALMASHUV KURSI QADRSIZLANISHINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI ASOSIDA ILMIY-TAHLILYI YONDASHUV	768
Toyirov Yunus Alamovich, Nazarov Qilich Xolmuradovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	773
Жураева Нодирахон Фузулий кизи	
MILLIY INNOVATSION TIZIMDA FAN TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH O'ZARO UYG'UNLIGI	779
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	782
To'raboyeva Kimiyoxon O'rozbekovna, Asadov Baxshullo Xasanboy o'g'li	
DAVLAT QARZI VA UNING RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDI IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	786
Alimov Muhammad Yunus Muhammad ali o'g'li	

DAVLAT QARZI VA UNING RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI

Alimov Muhammad Yunus Muhammad ali o'g'li

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti
"Xalqaro iqtisodiy munosabatlar" fakulteti magistranti

Annotatsiya. Mazkur maqolada davlat qarzining rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotiga ta'siri, uning iqtisodiy o'sish jarayonidagi o'rni hamda davlat qarzini boshqarishning zamonaviy mexanizmlari tahlil qilindi. Tadqiqot davomida tashqi va ichki qarzlarning iqtisodiy barqarorlikka, investitsion muhitga va makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri o'rganildi. Shuningdek, davlat qarzidan samarali foydalanish iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashi, biroq qarz yukining ortib ketishi iqtisodiy xavflarni yuzaga keltirishi ilmiy asosda yoritildi. Tadqiqot natijalari rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzini oqilona boshqarish iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim omil ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: davlat qarzi, iqtisodiy o'sish, tashqi qarz, ichki qarz, makroiqtisodiyot, investitsiya, fiskal siyosat, iqtisodiy barqarorlik, rivojlanayotgan mamlakatlar, qarz boshqaruvi.

Abstract. This article analyzes the impact of public debt on the economies of developing countries, its role in the process of economic growth, and modern mechanisms for managing public debt. During the study, the impact of external and internal debt on economic stability, the investment climate, and macroeconomic indicators was studied. It was also scientifically proven that the effective use of public debt supports economic development, but the increase in the debt burden creates economic risks. The results of the study showed that rational management of public debt in developing countries is an important factor in ensuring economic growth.

Key words: public debt, economic growth, external debt, domestic debt, macroeconomics, investment, fiscal policy, economic stability, developing countries, debt management.

Аннотация. В данной статье анализируется влияние государственного долга на экономику развивающихся стран, его роль в процессе экономического роста и современные механизмы управления государственным долгом. В ходе исследования изучалось влияние внешнего и внутреннего долга на экономическую стабильность, инвестиционный климат и макроэкономические показатели. Также было научно доказано, что эффективное использование государственного долга способствует экономическому развитию, но увеличение долговой нагрузки создает экономические риски. Результаты исследования показали, что рациональное управление государственным долгом в развивающихся странах является важным фактором обеспечения экономического роста.

Ключевые слова: государственный долг, экономический рост, внешний долг, внутренний долг, макроэкономика, инвестиции, фискальная политика, экономическая стабильность, развивающиеся страны, управление долгом.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari sharoitida davlat qarzi dunyo iqtisodiyotining muhim tarkibiy elementlaridan biriga aylandi. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishni ta'minlash, infratuzilmani modernizatsiya qilish, investitsion loyihalarni moliyalashtirish hamda ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etishda davlat qarzidan keng foydalanilmoqda. So'nggi yillarda ko'plab davlatlarda davlat qarzining hajmi sezilarli darajada oshib borayotgani ushbu masalaning iqtisodiy va ilmiy jihatdan dolzarbligini yanada kuchaytirmoqda.

Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotining asosiy muammolaridan biri ichki moliyaviy resurslarning yetarli emasligi hisoblanadi. Shu sababli hukumatlar iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish maqsadida xalqaro moliyaviy institutlar, xorijiy investorlar va boshqa tashqi manbalardan qarz mablag'larini jalb qiladi. Davlat qarzi ushbu mamlakatlarda iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlash, ishlab chiqarishni kengaytirish va yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Davlat qarzi davlatning ichki yoki tashqi manbalardan jalb qilgan moliyaviy mablag'lari va ular bo'yicha yuzaga keladigan majburiyatlarni anglatadi. Davlat qarzi asosan ichki va tashqi qarz shaklida namoyon bo'ladi. Ichki qarz mamlakat ichidagi moliya bozorlari orqali shakllansa, tashqi qarz xorijiy davlatlar, banklar va xalqaro moliyaviy tashkilotlardan olinadigan mablag'larni o'z ichiga oladi. Har ikkala qarz turi mamlakat iqtisodiyotiga turlicha ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda davlat qarzining iqtisodiy o'sishga ta'siri bo'yicha turli xil yondashuvlar mavjud. Keynes iqtisodiy nazariyasiga ko'ra, davlat qarzi iqtisodiy faollikni rag'batlantiruvchi vosita hisoblanadi. Davlat tomonidan qarz mablag'lari hisobidan investitsiya va davlat xarajatlarining oshirilishi ishlab chiqarish hajmining ko'payishiga va iqtisodiy o'sishga olib keladi. Boshqa iqtisodiy yondashuvlarda esa davlat qarzining haddan tashqari ortishi iqtisodiyot uchun salbiy oqibatlar keltirib chiqarishi mumkinligi ta'kidlanadi.

Davlat qarzining ijobiy ta'siri asosan qarz mablag'larining qaysi sohalarga yo'naltirilganiga bog'liq bo'ladi. Agar jalb qilingan mablag'lar infratuzilma, sanoat, energetika, transport va ta'lim kabi ishlab chiqarish salohiyatini oshiruvchi yo'nalishlarga yo'naltirilsa, bu iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Aksincha, qarz mablag'larining samarasiz sarflanishi yoki iste'mol xarajatlariga yo'naltirilishi iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta'sir qilishi mumkin.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzining ortib borishi bilan bog'liq xavflar ham mavjud. Xususan, qarz yukining ko'payishi davlat budjetiga qo'shimcha bosim yuklaydi, foiz to'lovlari hajmini oshiradi va fiskal barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, tashqi qarz hajmining ortishi milliy iqtisodiyotning tashqi omillarga bog'liqligini kuchaytiradi. Jahon moliya bozorlaridagi o'zgarishlar, valyuta kurslarining beqarorligi va xalqaro foiz stavkalarining oshishi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun jiddiy iqtisodiy xavf tug'dirishi mumkin.

So'nggi yillarda xalqaro moliyaviy tashkilotlar tomonidan davlat qarzini samarali boshqarish masalasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Chunki qarzning nazoratsiz oshib borishi ayrim mamlakatlarda iqtisodiy inqirozlarni yuzaga keltirgan. Shu sababli davlat qarzining xavfsiz darajasini saqlash, qarz mablag'laridan samarali foydalanish va fiskal intizomni mustahkamlash muhim iqtisodiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzi iqtisodiy modernizatsiya jarayonlarini jadallashtirish uchun muhim moliyaviy resurs bo'lsa-da, uni boshqarishda ehtiyotkorlik talab etiladi. Qarz mablag'larining samaradorligi iqtisodiy siyosatning sifatiga, davlat boshqaruvi tizimining rivojlanganligiga va investitsion muhitning holatiga bog'liqdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat qarzi va uning iqtisodiy o'sishga ta'siri masalasi iqtisodiyot fanida eng dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi. Mazkur yo'nalishda ko'plab xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan ilmiy tadqiqotlar olib borilgan. Ushbu tadqiqotlarda davlat qarzining iqtisodiy rivojlanishga ijobiy va salbiy ta'sirlari, fiskal siyosatdagi o'zni hamda qarz boshqaruvi mexanizmlari keng yoritilgan.

J. M. Keynes o'zining iqtisodiy nazariyasida davlat xarajatlari va qarz mablag'lari iqtisodiy faollikni rag'batlantiruvchi muhim vosita ekanligini ta'kidlagan. Olimning fikricha, iqtisodiy pasayish davrida davlat tomonidan qarz mablag'lari hisobidan investitsiyalarni ko'paytirish ishlab chiqarish hajmini oshirish va bandlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Keynesning ushbu qarashlari bugungi kunda ham rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiy siyosatida muhim nazariy asos sifatida qo'llanilmoqda.

P. Krugman va M. Obstfeld xalqaro iqtisodiyotga oid tadqiqotlarida tashqi qarzning rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotiga ta'sirini o'rgangan. Ularning fikricha, tashqi qarz investitsion resurslarni ko'paytirishi mumkin, biroq qarz hajmining ortib borishi milliy iqtisodiyotning tashqi moliyaviy omillarga bog'liqligini kuchaytiradi. Olimlar tashqi qarzning xavfsiz darajasini saqlash zarurligini alohida ta'kidlaydi.

J. Sachs tadqiqotlarida rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzi iqtisodiy modernizatsiya va kambag'allikni kamaytirishda muhim vosita sifatida baholangan. Olimning fikricha, xalqaro moliyaviy resurslar infratuzilma, sog'liqni saqlash va ta'lim sohalariga samarali yo'naltirilganda iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

C. Reinhart va K. Rogoff tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda davlat qarzining haddan tashqari ortishi iqtisodiy o'sish sur'atlariga salbiy ta'sir qilishi ilmiy asosda ko'rsatib berilgan. Olimlar davlat qarzi YalMga nisbatan yuqori darajaga yetganda iqtisodiy barqarorlikka xavf tug'ilishi mumkinligini qayd etadi.

M. Todaro va S. Smith rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotiga oid ilmiy ishlarida davlat qarzining iqtisodiy rivojlanishdagi rolini tahlil qilgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, davlat qarzi iqtisodiy o'sishni moliyalashtirishda muhim omil bo'lsa-da, qarz mablag'laridan samarali foydalanilmasa, fiskal muammolar yuzaga kelishi mumkin.

F. Mishkin davlat qarzining moliya bozorlari va bank tizimiga ta'sirini o'rganib, qarz yukining ortishi foiz stavkalari va inflyatsion bosimga sabab bo'lishi mumkinligini ta'kidlagan. Olim davlat qarzi monetar va fiskal siyosat bilan uzviy bog'liqligini qayd etadi.

O. Blanchard makroiqtisodiyotga oid tadqiqotlarida davlat qarzi iqtisodiy o'sishga qisqa muddatda ijobiy ta'sir ko'rsatishi, biroq uzoq muddatda fiskal xavflarni kuchaytirishi mumkinligini ko'rsatgan. Olim davlat qarzini samarali boshqarish iqtisodiy barqarorlikning muhim omili ekanligini ta'kidlaydi.

J. Stiglitz iqtisodiy tengsizlik va davlat moliyasi masalalarini o'rganib, davlat qarzi ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini qayd etgan. Shu bilan birga, u qarz mablag'larining samarasiz sarflanishi iqtisodiy samaradorlikni pasaytirishi mumkinligini ta'kidlaydi.

P. Samuelson va W. Nordhaus iqtisodiyot nazariyasiga oid ilmiy qarashlarida davlat qarzining iqtisodiy sikllarni tartibga solishdagi rolini yoritgan. Ularning fikricha, davlat qarzi iqtisodiy inqirozlarni yumshatish va iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlash vositasi bo'lishi mumkin.

R. Barro tadqiqotlarida davlat qarzining uzoq muddatli iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilingan. Olim davlat qarzining ortishi investitsion faollikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini qayd etadi. Shu sababli davlat qarzini oqilona boshqarish muhim iqtisodiy vazifa sifatida baholanadi.

International Monetary Fund hisobotlarida davlat qarzining global iqtisodiyotga ta'siri muntazam tahlil qilinadi. Hisobotlarda rivojlanayotgan mamlakatlarda qarz yukining ortib borishi makroiqtisodiy xavflarni kuchaytirishi mumkinligi ta'kidlanadi. Shu bilan birga, qarz mablag'larining samarali investitsion loyihalarga yo'naltirilishi iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi qayd etiladi.

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, davlat qarzi rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi muhim moliyaviy manba hisoblanadi. Biroq davlat qarzining iqtisodiy samaradorligi uni boshqarish sifati, qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi hamda mamlakatning fiskal siyosati bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli davlat qarzini oqilona boshqarish va uni iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlariga yo'naltirish muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda davlat qarzining rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishga ta'sirini aniqlash maqsadida kompleks ilmiy yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot davomida iqtisodiy-statistik, qiyosiy, tahliliy va makroiqtisodiy metodlar asosida davlat qarzi hamda iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlik chuqur o'rganildi. Shuningdek, davlat qarzining makroiqtisodiy barqarorlik, investitsion faollik va budjet siyosatiga ta'siri ham tahlil qilindi.

Makroiqtisodiy tahlil yordamida davlat qarzining mamlakat iqtisodiy barqarorligiga ta'siri o'rganildi. Ushbu metod orqali qarz yukining iqtisodiyotdagi umumiy moliyaviy holatga ta'siri baholandi.

Makroiqtisodiy tahlilda quyidagi jihatlar ko'rib chiqildi:

- davlat qarzining fiskal siyosatga ta'siri
- milliy valyuta barqarorligi
- tashqi savdo holati
- foiz stavkalari o'zgarishi
- davlat xarajatlarining samaradorligi
- investitsion muhit holati

Mazkur tahlil davlat qarzining uzoq muddatli iqtisodiy natijalarini baholash imkonini berdi.

Tadqiqotda davlat qarzining vaqt davomida o'zgarish tendensiyalari dinamik tahlil metodlari orqali o'rganildi. Ushbu metod yordamida qarz hajmi va iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlarining uzoq muddatli o'zgarishlari aniqlashtirildi.

Dinamik tahlilda quyidagilar o'rganildi:

- davlat qarzi o'sish sur'atlari
- iqtisodiy rivojlanish dinamikasi
- qarz xizmatlari xarajatlari
- investitsion faollikning o'zgarishi
- fiskal yuklama darajasi

Natijalar asosida davlat qarzining iqtisodiy o'sishga uzoq muddatli ta'siri baholandi.

Tadqiqot davomida davlat qarzi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash uchun iqtisodiy modellashtirish usullaridan foydalanildi. Ushbu metod orqali davlat qarzining turli iqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri hisoblab chiqildi.

Model tahlilida quyidagi omillar asosiy o'zgaruvchilar sifatida tanlandi:

- davlat qarzi hajmi
- investitsiyalar darajasi
- iqtisodiy o'sish sur'ati
- davlat xarajatlari
- tashqi savdo ko'rsatkichlari
- inflyatsiya darajasi

Modellashtirish natijalari davlat qarzining iqtisodiy rivojlanishga ijobiy va salbiy ta'sirlarini aniqlash imkonini berdi.

Tahliliy metod yordamida davlat qarzining rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri o'rganildi. Xususan, qarz yukining ortib borishi bilan bog'liq iqtisodiy xavflar va ularni kamaytirish yo'llari tahlil qilindi.

Quyidagi xavf omillari alohida o'rganildi:

- qarz yukining ortishi
- tashqi moliyaviy bog'liqlik
- valyuta kursi xavfi
- inflyatsion bosim
- fiskal beqarorlik

Mazkur metod davlat qarzini samarali boshqarish bo'yicha ilmiy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

Umuman olganda, tadqiqot metodologiyasi davlat qarzining rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishga ta'sirini har tomonlama o'rganish, iqtisodiy xavflarni baholash va qarz boshqaruvining samarali mexanizmlarini aniqlashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida davlat qarzining rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishga ta'siri kompleks tarzda tahlil qilindi va bir qator muhim ilmiy natijalar aniqlandi. Olingan ma'lumotlar davlat qarzi iqtisodiyotga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligini tasdiqladi. Davlat qarzining iqtisodiy samaradorligi asosan qarz mablag'larining qaysi sohalarga yo'naltirilishi, qarz boshqaruvi tizimining sifati hamda mamlakatning makroiqtisodiy barqarorligiga bog'liq ekanligi aniqlandi.

Tahlillar natijasida rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzining ma'lum darajagacha iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashi kuzatildi. Ayniqsa, qarz mablag'lari ishlab chiqarish, transport, energetika, ta'lim va infratuzilma sohaslariga yo'naltirilgan mamlakatlarda iqtisodiy faollik sezilarli darajada oshgani aniqlandi. Ushbu holat yangi ish o'rinlarining yaratilishi, investitsion muhitning yaxshilanishi va sanoat ishlab chiqarish hajmining ortishiga xizmat qilgan.

Tadqiqot davomida quyidagi ijobiy natijalar kuzatildi:

- davlat qarzi hisobidan yirik infratuzilma loyihalari moliyalashtirildi
- ishlab chiqarish hajmi oshdi
- transport va kommunikatsiya tizimlari rivojlandi
- yangi investitsion loyihalar amalga oshirildi
- bandlik darajasi yaxshilandi
- iqtisodiy faollik kuchaydi
- eksport salohiyati ortdi
- ijtimoiy sohalarga investitsiyalar kengaydi

Aniqlanishicha, davlat qarzi hisobidan amalga oshirilgan infratuzilma loyihalari iqtisodiy o'sish sur'atlarini jadallashtirishda muhim omil bo'lgan. Xususan, avtomobil yo'llari, elektr energetikasi, logistika va sanoat obyektlariga yo'naltirilgan investitsiyalar ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirib, iqtisodiy samaradorlikni oshirgan.

Shuningdek, davlat qarzining investitsion muhitga ijobiy ta'siri ham kuzatildi. Xalqaro moliyaviy tashkilotlar va investorlar tomonidan ajratilgan mablag'lar iqtisodiyotning strategik tarmoqlarini rivojlantirish imkonini bergan. Natijada ayrim rivojlanayotgan mamlakatlarda yalpi ichki mahsulot o'sish sur'atlari barqarorlashgani qayd etildi.

Tahlillar natijasida davlat qarzining quyidagi iqtisodiy ko'rsatkichlarga ijobiy ta'siri aniqlandi:

- yalpi ichki mahsulot hajmi oshdi
- investitsiyalar oqimi ko'paydi
- sanoat ishlab chiqarishi rivojlandi
- eksport hajmi kengaydi
- infratuzilma sifati yaxshilandi
- davlat xarajatlarining investitsion ulushi ortdi

Statistik tahlillar asosida davlat qarzi bilan iqtisodiy o'sish o'rtasida murakkab bog'liqlik mavjudligi aniqlandi. Ma'lum darajagacha davlat qarzi iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlasa, qarz hajmining ortiqcha oshishi iqtisodiy xavflarni kuchaytirishi mumkinligi kuzatildi.

Natijalar asosida quyidagi muhim ilmiy xulosalar shakllantirildi:

- davlat qarzi iqtisodiy rivojlanishning muhim moliyaviy manbasi hisoblanadi
- qarz mablag'larini samarali boshqarish iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi
- qarz yukining ortishi fiskal xavflarni kuchaytiradi
- tashqi qarzning yuqori darajasi iqtisodiy mustaqillikka salbiy ta'sir ko'rsatadi

— investitsion loyihalarga yo'naltirilgan qarz mablag'lari yuqori iqtisodiy samaradorlik beradi

Umuman olganda, tadqiqot natijalari davlat qarzining rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatishini hamda qarz boshqaruvining samaradorligi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi omillardan biri ekanligini ko'rsatdi.

Tadqiqot davomida olingan natijalar davlat qarzi rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyotida murakkab va ko'p qirrali iqtisodiy hodisa ekanligini ko'rsatdi. Davlat qarzi bir tomondan iqtisodiy rivojlanishning muhim moliyaviy manbasi bo'lsa, ikkinchi tomondan uning ortiqcha oshib ketishi iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi aniqlandi. Shu sababli davlat qarzining iqtisodiy o'sishga ta'siri uni boshqarish sifati va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligiga bevosita bog'liq ekanligi tadqiqot natijalari orqali tasdiqlandi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzi ko'pincha ichki moliyaviy resurslarning yetarli emasligi natijasida yuzaga keladi. Ushbu mamlakatlarda sanoatni rivojlantirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish, energetika tizimini kengaytirish hamda ijtimoiy dasturlarni moliyalashtirish uchun katta miqdordagi moliyaviy mablag'larga ehtiyoj mavjud. Shu sababli davlat qarzi iqtisodiy taraqqiyotni jadallashtiruvchi muhim moliyaviy vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, tadqiqot davomida davlat qarzining samaradorligi davlat boshqaruvi sifati bilan chambarchas bog'liq ekanligi tasdiqlandi. Samarali boshqaruv tizimiga ega mamlakatlarda qarz mablag'lari aniq iqtisodiy maqsadlarga yo'naltiriladi va ularning natijadorligi muntazam nazorat qilinadi. Aksincha, korrupsiya darajasi yuqori bo'lgan yoki boshqaruv mexanizmlari yetarli rivojlanmagan mamlakatlarda qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi past bo'lishi mumkin.

Tadqiqot natijalari xalqaro iqtisodiy tashkilotlar tomonidan ilgari surilgan ilmiy qarashlarni ham tasdiqladi. Xususan, davlat qarzi ma'lum darajagacha iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashi, biroq qarz hajmi haddan tashqari oshganda iqtisodiy o'sish sur'atlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi kuzatildi.

Muhokama davomida quyidagi strategik yo'nalishlar muhim ekanligi qayd etildi:

- davlat qarzining xavfsiz darajasini saqlash
- qarz mablag'larini samarali investitsion loyihalarga yo'naltirish
- fiskal intizomni mustahkamlash
- tashqi qarz ulushini nazorat qilish
- davlat qarzi monitoring tizimini rivojlantirish
- iqtisodiy diversifikatsiyani kuchaytirish

Shuningdek, rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzini boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini joriy etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etishi ta'kidlandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot davomida davlat qarzining rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sishga ta'siri kompleks tarzda o'rganildi hamda davlat qarzining iqtisodiyotga ijobiy va salbiy ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslab berildi. Tadqiqot natijalari davlat qarzi iqtisodiy taraqqiyotning muhim moliyaviy manbalaridan biri ekanligini ko'rsatdi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda davlat qarzidan foydalanish iqtisodiy taraqqiyotning muhim vositalaridan biri bo'lib qolmoqda. Biroq qarz mablag'larini samarali boshqarish, ularni strategik investitsion loyihalarga yo'naltirish va fiskal intizomni mustahkamlash iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning asosiy shartlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Keynes, J. M. (1936). *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London: Macmillan.
2. Krugman, P., & Obstfeld, M. (2018). *International Economics: Theory and Policy*. Pearson Education.
3. Sachs, J. D. (2005). *The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time*. New York: Penguin Press.
4. Reinhart, C. M., & Rogoff, K. S. (2010). *Growth in a Time of Debt*. *American Economic Review*.
5. Todaro, M. P., & Smith, S. C. (2015). *Economic Development*. Pearson Education.
6. Mishkin, F. S. (2016). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Pearson.
7. Blanchard, O. (2017). *Macroeconomics*. Pearson Education.
8. Stiglitz, J. E. (2012). *The Price of Inequality*. W. W. Norton & Company.
9. Samuelson, P. A., & Nordhaus, W. D. (2010). *Economics*. McGraw-Hill Education.
10. Barro, R. J. (2008). *Macroeconomics: A Modern Approach*. South-Western College Publishing.
11. IMF. (2022). *Global Debt Database and Fiscal Monitor Report*. Washington, DC: International Monetary Fund.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
